

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR®

KLUB NAUCZYCIELA

Teresa Kosyra–Cieślak

Szczegółowe wymagania programowe

Przeszłość i dziś

LICEUM i TECHNIKUM

Wydawnictwo
STENTOR

Warszawa 2022

4

Korekta:
Ingeborga Jaworska-Róg
Skład i łamanie
Wioletta Szebesta

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
Warszawa 2022

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
02-793 Warszawa
ul. Villardczyków 10/73
tel. 797 657 960
e-mail: stentor@stentor.com.pl
www.stentor.pl
<https://klubnauczyciela.stentor.pl/>

Program „Przeszłość i dziś”. Klasa 4

Szczegółowe wymagania programowe

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego. Ostatni element wymagań odnosi się do tekstów użytkowych.

Uszczegółowienia i doprecyzowania większości wymagań znajdują się we właściwym planie wynikowym opracowanym na podstawie podręcznika Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4*.

Klasa 4 i 5 technikum

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
PO ROKU 1956. WSPÓŁCZESNOŚĆ uczeń:		
1. Literatura polska na obczyźnie	<ul style="list-style-type: none"> – określa zasady periodyzacji literatury po 1945 roku – wymienia postacie najważniejszych twórców, którzy po wojnie znaleźli się na obczyźnie – wyjaśnia pojęcia: utracone ojczyzny, mit Kresów – przedstawia kontekst historyczny i polityczny pojęcia utraconych ojczyzn – poszukuje informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń – wykorzystuje multimedialne źródła informacji – buduje wypowiedzi na temat sytuacji polskiej literatury, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: zagrożona tożsamość, wydziedziczenie, odziedziczona nostalgia – prezentuje znalezione informacje w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach – porządkuje informacje na temat literatury emigracyjnej i krajowej po 1945 roku w problemowe całości, buduje bazę danych
2. Samotność tułaczy w poezji emigracyjnej J. Lechoń, „Bzy w Pensylwanii”; To, w co tak trudno nam uwierzyć K. Wierzyński, Kufer S. Baliński, Podróźni	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa sytuację liryczną, ja liryczne, ty (odbiorcę) • rozpoznaje środki stylistyczne i kompozycyjne, określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne – *rozpoznaje w wierszach prozodyczne elementy stylu (akcenty, intonacja, dynamizacja itp.) i określa ich funkcje – opisuje wyłaniający się z wierszy obraz emigranta i jego ojczyzny – rozpoznaje topos wędrowca-tułacza i określa jego funkcję – określa poetyckie sposoby wykreowania obrazów utraconych ojczyzn 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje poetykę wierszy, wskazuje środki tworzące nostalgiczny nastrój – *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci – *przypomina założenia programowe Skamandra, przedstawia przemiany twórczości byłych skamandrytów (Lechonia i Wierzyńskiego) – wskazuje romantyczny charakter toposu wędrowca-tułacza – interpretuje sposób funkcjonowania w wierszach tradycji literackiej (np. funkcjonowanie toposu ogrodu lub wędrowca-tułacza)

	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia propozycje interpretacji czytanych <ul style="list-style-type: none"> - określa tonację uczuciową wierszy; rozpoznaje nostalgię - *przedstawia wojenne i powojenne losy skamandrytów (Tuwima, Lechonia, Wierzyńskiego, Balińskiego...) - *przedstawia przemiany postawy twórczej Wierzyńskiego, porównuje wiersze emigracyjne z tworzonymi w okresie dwudziestolecia międzywojennego - przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy; uzasadnia je na podstawie tekstu - redaguje notatki; wykorzystuje różne sposoby notowania - pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza - *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów lub jednego – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Wierzyńskiego) 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega w czytanych utworach nawiązania i *aluzje romantyczne, określa ich funkcje - przygotowuje i przedstawia prezentację na temat literatury polskiej na obczyźnie; funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne - sporządza plan prezentacji (kompozycyjny) - redaguje *interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
<p>3. Literatura utraconych ojczyzn. Pamięć i idealizacja. Literackie powroty do krain dzieciństwa i mit Kresów</p> <p>T. Konwicki, <i>Kronika wypadków miłosnych</i> (fragm. lub *całość)</p> <p>J. Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragm. lub *całość)</p> <p>*G. Grass, <i>Blaszany bębenek</i> (fragm.)</p> <p>Film: <i>Kronika wypadków miłosnych</i>, reż. A. Wajda (całość lub fragm.)</p> <p><i>Dolina Issy</i>, reż. T. Konwicki (całość lub fragm.)</p> <p>C. Miłosz, <i>O wygnaniu</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje tematykę i problematykę czytanych tekstów - wskazuje konteksty potrzebne do odczytania utworów (historyczne, społeczne, egzystencjalne, biograficzne) - interpretuje czytane fragmenty, uwzględniając ich temat, nastrój, warstwę językowo-stylistyczną itp. - rozpoznaje konwencję literacką utworów: realistyczną oraz *oniryczną - rozpoznaje i analizuje literackie środki służące idealizacji (*mityzacji) utraconych ojczyzn - przedstawia sposoby kreowania bohaterów, określa ich tożsamość i świat wewnętrzny - interpretuje czytane utwory jako obronę zagrożonej tożsamości - opisuje obrazy ojczyzn bohaterów (w sensie geograficznym i emocjonalnym) - wskazuje romantyczne pochodzenie literackiego obrazu małej ojczyzny - *analizuje opis Litwy i jej mieszkańców - *w języku czytanych utworów odnajduje elementy dialektów (w tym polszczyzny kresowej) - *wskazuje regionalizmy, określa ich znaczenie i funkcje w utworze - *streszcza przeczytaną powieść - *interpretuje powieść przeczytaną w całości; określa: <ul style="list-style-type: none"> • tematykę i problematykę utworu • charakter świata przedstawionego, • sposób prowadzenia narracji, • kreacje bohaterów - odczytuje metaforyczne lub paraboliczne znaczenia utworów, np.: <ul style="list-style-type: none"> • *interpretuje <i>Kronikę wypadków miłosnych</i> jako powieść o dojrzwaniu • *interpretuje metaforyczne znaczenie „<i>drogi donikąd</i>” • *w <i>Blaszanym bębenku</i> odnajduje motywy związane z początkami faszyzmu; - *rozpoznaje mitologizację przestrzeni (także kulturowej) w obrazie utraconej ojczyzny - w interpretacji utworów (lub fragmentów) wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia obraz Kresów wykreowany w czytanych utworach (idealizacja, nostalgia, perspektywę dziecka, tęsknota za utraconym rajem) - na konkretnych przykładach wyjaśnia, czym jest mit Kresów, i określa jego źródła oraz funkcje w literaturze powojennej - *wskazuje specyficzne cechy (językowe i stylistyczne) prozy Konwickiego, Mackiewicza, Grassa - *syntetycznie przedstawia literacki obraz Kresów w utworach XIX- i XX-wiecznych - *w przeczytanej powieści dostrzega obecność tradycji kulturowej, np. w <i>Kronice wypadków miłosnych</i> odnajduje romantyczny mit Litwy - *charakteryzuje kreację bohatera <i>Drogi donikąd</i> jako <i>alter ego</i> autora - *w <i>Blaszanym bębenku</i> wskazuje paraboliczny charakter rytmu gry - *rozpoznaje konwencje literackie, dostrzega ich przenikanie się w czytany utwór (np. realistyczną, symboliczną, oniryczną) - *redaguje wypowiedź argumentacyjną (*lub esej) na temat literatury utraconych ojczyzn - *prezentuje sylwetki najważniejszych autorów nurtu utraconych ojczyzn; krótko przedstawia ich „domowe ojczyzny” - *analizuje film, określając funkcję zastosowanych środków - *porównuje film i powieść (całość lub fragmenty), uwzględniając różnorodne konteksty - *w czytany tekście Miłosza wskazuje cechy eseju - *interpretuje esej Miłosza (wygnanie jako obraz kondycji współczesnego człowieka) - wskazuje motyw wygnania w różnych tekstach kultury - poszukuje dodatkowych informacji, dokonuje ich selekcji i hierarchizacji - gromadzi informacje wokół tematu (literatura emigracyjna, nurt utraconych ojczyzn, mit Kresów), tworzy bazę danych

	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia nurt utraconych ojczyzn we współczesnej literaturze (główne tematy, twórcy najważniejsze tytuły) – odczytuje film, uwzględniając specyfikę jego języka <ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcję filmu • przedstawia narrację filmową • wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje – *wskazuje filmowe środki służące wykreowaniu obrazu utraconej ojczyzny; rozpoznaje idealizację i mityzację – wyjaśnia (definiuje) pojęcie adaptacji filmowej – zabiera głos w dyskusji na temat literatury utraconych ojczyzn – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – czyta ze zrozumieniem fragment eseju – redaguje notatkę, definicję, hasło encyklopedyczne, wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) 	
<p>4. Refleksje „niespiesznego przechodnia” *Eseistyka Jerzego Stempowskiego</p> <p>J. Stempowski, <i>Esej dla Kassandry</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę i problematykę tekstu – *w czytanim tekście rozpoznaje cechy eseju – określa motyw przewodni tekstu – wyjaśnia sens nawiązania do bohaterki tragedii antycznej – wyjaśnia, co symbolizuje postać Kassandry – znajduje w tekście informacje; przetwarza je, wykorzystując we własnych wypowiedziach – *wykorzystuje kontekst historyczny, literacki i inne do odczytania tekstu – *określa zasadniczy temat eseju – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat tekstu, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty – podaje podstawowe informacje o J. Stempowskim 	<ul style="list-style-type: none"> – określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *dostrzega erudycyjność czytanego tekstu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseju – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne – *przedstawia eseistyczną twórczość Jerzego Stempowskiego
<p>5. Egzystencjalizm i człowiek absurdalny. Powieść jako filozoficzna parabola</p> <p>A. Camus, <i>Dżuma</i></p> <p>A. Giacometti, <i>Idący człowiek</i></p> <p>*F. Kafka, <i>Proces</i> (przypomnienie lektury)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza powieść – przedstawia tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony powieści: <ul style="list-style-type: none"> • czas i miejsce • kreacje bohaterów • przebieg wydarzeń • sposób prowadzenia narracji – rozpoznaje realistyczną konwencję powieści, określa jej cechy – rozpoznaje paraboliczny charakter utworu; przedstawia znaczenia paraboliczne – interpretuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców podczas rozwoju epidemii – wyjaśnia, na czym polega samotność bohaterów; wykorzystuje kontekst filozofii egzystencjalistycznej – uzasadnia, iż bohaterowie <i>Dżumy</i> reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła – *wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym” – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – interpretuje powieść Camusa, sytuując ją w różnych kontekstach: historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym, literackim (<i>Proces</i> Kafki) – przedstawia główne motywy egzystencjalizmu, interpretując go jako poszukiwanie sensu życia po katastrofie wojny, okupacji i totalitaryzmów – charakteryzuje wpływ egzystencjalizmu na kulturę lat 50. i 60. – *omawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre’a 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i interpretuje postacie powieściowe, wykorzystując symboliczne znaczenia motywu choroby i uwięzienia – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa – interpretuje <i>Dżumę</i> jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazując w tekście argumenty na jej poparcie – *interpretuje utwór w kontekście filozofii egzystencjalistycznej, wskazując jej kluczowe pojęcia (śmierć, samotność, wolność i uwięzienie, tragizm człowieka absurdalnego), – *przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moralisście XX w. oraz jego najważniejszych utworach – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Camusa, Sartre’a i innych egzystencjalistów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny – *przygotowuje referat, prezentację multimedialną na temat egzystencjalistów oraz ich wpływu na sztukę

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje i *interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; - wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej do pogłębienia interpretacji <i>Dżumy</i> - sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł (także internetowych) - zabiera głos w dyskusji na temat utworu - zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki 	<ul style="list-style-type: none"> - *odczytuje dzieło sztuki (rzeźbę) nawiązujące do egzystencjalistycznej koncepcji człowieka - *podaje informacje na temat egzystencjalizmu w kinie europejskim
<p>6. *Miłość, samotność, cierpienie, tęsknota – czyli tajemnica kondycji ludzkiej</p> <p>*G. Herling-Grudziński, <i>Pietà dell'Isola</i> (fragm. lub całość)</p> <p>Motyw Piety w sztuce średniowiecza A. Mantegna, <i>Św. Sebastian</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - *streszcza opowiadanie, odróżnia streszczenie od parafrazy - *przedstawia tematykę i problematykę oraz określa świat przedstawiony utworu - *określa sposób prowadzenia narracji i inne cechy gatunkowe opowiadania; określa ich funkcje - *przedstawia bohatera, opisuje jego świat - *wskazuje w utworze i interpretuje treści symboliczne - *odnajduje w utworze motywy egzystencjalistyczne - *dostrzega aluzję do <i>Upadku</i> Camusa - *wyjaśnia, czym jest aluzja literacka - *interpretuje opowiadanie; przedstawia hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją, odwołując się do utworu - redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) odnoszącą się do problematyki powieści - *dokonuje syntezy „Samotność, cierpienie i śmierć – jako uniwersalne doświadczenie egzystencjalne człowieka”; pisze rozprawkę lub *esej na ten temat 	<ul style="list-style-type: none"> - *porównuje sposób ukazania tragizmu egzystencji człowieka w <i>Dżumie</i> i opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego - *w interpretacji utworu wykorzystuje kontekst sztuki (motyw Piety) - *porównuje bohatera opowiadania z malarskim wyobrażeniem św. Sebastiana; zestawia teksty kultury, uwzględniając specyfikę ich twórców - *porównuje wykorzystanie motywu choroby jako metafory egzystencji człowieka w opowiadaniu Herlinga- Grudzińskiego i w <i>Dżumie</i>
<p>7. Odpowiedzialność intelektualisty za kształt współczesnego świata.</p> <p>*Problematyka i poetyka eseju G. Herling-Grudzińskiego</p> <p>G. Herling-Grudziński, <i>Perły Vermeera</i></p> <p>Vermeer, <i>Widok Delft; Kobieta czytająca list; Kobieta ważąca perły</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa tematykę i problematykę tekstu - rekonstruuje pytania, na które pisarz nie poszukuje odpowiedzi - wskazuje w tekście autorską interpretację obrazu <i>Widok Delft</i>; porównuje z własną - wyjaśnia, na czym, zdaniem pisarza, polega tajemnica malarstwa - przedstawia metaforyczne i symboliczne znaczenia motywu perły - *odczytuje esej jako dialog z Vermeerem, wielkim malarzem europejskim - *wyjaśnia, co pisarz rozumie przez zewnętrzne i wewnętrzne uniwersum malarza - *analizuje strukturę eseju: <ul style="list-style-type: none"> • śledzi sposób prowadzenia wywodu • wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseistyki Herlinga-Grudzińskiego - *prezentuje twórczość G. Herlinga-Grudzińskiego na podstawie materiałów znalezionych w różnych źródłach 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje obrazy, o których mowa w tekście; porównuje interpretacje Herlinga-Grudzińskiego i własne - interpretuje tekst; odnajduje w nim pytanie o świadomość człowieka – dawniej i dziś - *na podstawie tekstu uzasadnia, że dla Herlinga-Grudzińskiego malarstwo jest sposobem wyrażania metafizyki ludzkiego życia - *wyjaśnia znaczenie pojęcia mityzacji; odnajduje je w tekście - *prezentuje eseistyczną twórczość Herlinga-Grudzińskiego, sytuując ją w kontekście biograficznym; znajduje informacje w różnych źródłach, porządkuje je - *pisze esej o inspiracjach malarskich i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka

<p>8. *Czarny humor Mrożka</p> <p>*S. Mrożek, <i>Współczucie</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania – *rozpoznaje groteskową konwencję literacką utworu – *wskazuje w utworze ironię i określa jej funkcję – *rozpoznaje parodię i określa jego funkcję w utworze (odnosi opowiadanie do <i>Upadku</i> Camusa) – *wyjaśnia (definiuje) pojęcia: czarny humor, parodia – *wyjaśnia różnicę między parodią i trawestacją – *wyjaśnia, na czym polega pesymizm Mrożka – *porównuje funkcjonowanie motywu współczucia w opowiadaniu Mrożka i innych utworach – *buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – *redaguje notatkę z lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje elementy znaczące opowiadania i określa ich funkcje – *określa funkcję groteskowej konwencji opowiadania – *wykorzystuje pojęcia parodii i czarnego humoru w interpretacji utworu – *przedstawia związki czarnego humoru i parodii z kabaretem
<p>9. Po końcu świata... Trudna lekcja Różewicza</p> <p>T. Różewicz, <i>W środku życia; Drewno; Spadanie czyli o elementach wertykalnych i horyzontalnych w życiu człowieka współczesnego</i> (fragm.)</p> <p>Motyw Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej</p> <p>D. Bouts, <i>Piekło</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę i problematykę wierszy – analizuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • charaed poetyckie – określa symboliczne znaczenia motywów występujących w wierszach (np. stół, chleb, ogród, krzyż) – rozpoznaje motywy antyczne i biblijne oraz aluzje kulturowe; *interpretuje ich funkcje – określa właściwości języka poetyckiego Różewicza: <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i określa ich funkcje (m.in. paradoksy, powtórzenia, paralelizmy składniowe) • analizuje dobór rzeczowników i znaczenia, w jakich występują, • charakteryzuje składnię, frazeologię itp. – wskazuje słowa nacechowane stylistycznie i emocjonalnie, określa ich funkcje w wierszach – odnajduje utarte zwroty językowe, frazeologizmy, schematy różnych wypowiedzi; interpretuje ich funkcje w wierszach (kompromitacja słów, które zatraciły swoje znaczenia, pustostłowa, chaosu pojęciowego i moralnego) – interpretuje wiersze, wskazując ich różne konteksty, np. historyczny, literacki (w tym poznane wcześniej utwory Różewicza, np. <i>Ocalony</i>), malarski i artystyczny (np. gotyk), filozoficzny, biograficzny – określa, jakie znaczenie dla człowieka ma świadomość istnienia stabilnego systemu wartości – *interpretuje wiersze w kontekście filozofii egzystencjalizmu, uzasadnia ich egzystencjalistyczny charakter – *w wierszu <i>Spadanie</i> dostrzega aluzję literacką (do <i>Upadku</i> Camusa); interpretuje jej funkcję – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów – redaguje interpretację wskazanego wiersza Różewicza; formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie analizy utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując różne konteksty, m.in. egzystencjalny, filozoficzny, religijny, biblijny, kulturowy – na podstawie znanych tekstów kultury przedstawia symbolikę góry i dołu (dna, upadku) w kulturze europejskiej – przedstawia funkcjonowanie motywu upadku w kulturze europejskiej i jego symboliczne znaczenia – określa funkcję, jaką w poezji Różewicza pełni milczenie; *interpretuje stosowanie pauzy jako zabiegu stylistycznego – wskazuje przykłady metafor i zabieg ich konkretyzacji, omawia ich funkcje – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Różewicza – syntetycznie przedstawia egzystencjalną sytuację człowieka współczesnego (w twórczości Różewicza) – *na podstawie czytanych wierszy oraz wiadomości z różnych źródeł określa, jaką ocenę kultury europejskiej zawarł poeta w swojej twórczości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wiersza <i>Drewno</i> oraz wybranego przedstawienia Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej – *porównuje teksty kultury, sytuując je w różnych kontekstach – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy, stawia hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je; formułuje argumenty na podstawie tekstu i stosownych kontekstów – *redaguje interpretację porównawczą (np. porównuje wiersze z różnych okresów twórczości poety) – *identyfikuje pokolenie literackie, do którego należy Różewicz; wskazuje cechy wspólne (dla pokolenia) i indywidualne (poety)

<p>10. Poezja wobec dylematów egzystencji</p> <p>E. Lipska, Testament; Tu pracuję</p> <p>*S. Grochowiak, Płonąca żyrafa</p> <p>S. Dali, <i>Płonąca żyrafa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • przedstawia sytuację liryczną, postać mówiącą, motywy • wskazuje środki stylistyczne (np. metafory) i określa ich funkcje • analizuje język poetycki wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki, paradoksy, gra słów itp.), składni, *wymieszania konwencji i stylów • wykorzystuje potrzebne konteksty, np. filozoficzny, egzystencjalny, malarski - *interpretuje wiersze, wskazując w nich odniesienia do filozofii egzystencjalizmu - w wierszu Grochowiaka odnajduje nawiązania do sztuki - określa, jaką funkcję w wierszu Grochowiaka pełnią motywy brzydoty - opisuje obraz kondycji ludzkiej w ujęciu E. Lipskiej i S. Grochowiaka - *wyjaśnia sens określenia: dramat egzystencjalny - *odczytuje dzieła malarskie reprezentujące nurt egzystencjalistyczny w sztuce; uwzględnia specyfikę ich tworzywa - buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów 	<ul style="list-style-type: none"> - *wyjaśnia termin turpizm - *interpretuje wiersz Grochowiaka w kontekście filozofii egzystencjalizmu - w wierszu Grochowiaka dostrzega motyw wanitatywny; przedstawia jego konteksty kulturowe i określa funkcję w utworze - podaje ogólne informacje o autorach czytanych wierszy - *rozpoznaje motyw „śmierci Boga”, wskazuje jego filozoficzne korzenie i określa funkcje w czytanych utworach - porównuje sposób opisu cierpienia w wierszu Grochowiaka i innych utworach literackich; *pisze interpretację porównawczą - *porównuje teksty kultury (np. wiersz i obraz), uwzględniając różnorodne konteksty - syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu piękna i brzydoty w kulturze - znajduje informacje na ww. temat w różnych źródłach, *przygotowuje referat lub prezentację, przedstawia je w klasie
<p>11. Wisława Szymborskiej sztuka myślenia i gry językowe</p> <p>W. Szymborska, Obmyślam świat; *** [Nicość przenicowała się także i dla mnie...]; Utopia</p> <p>S. Balbus, [Poetycki warsztat Szymborskiej]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> określa ich tematykę i problematykę, przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego - wskazuje pytania (problemy) filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej - rozpoznaje obecne w wierszach motywy; odczytuje ich znaczenia symboliczne - wskazuje nawiązania kulturowe (np. do Księgi Rodzaju) i określa ich funkcje - *dostrzega aluzje literackie - opisuje język poetycki Szymborskiej (np. gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów, dowcip językowy itp.) - wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, paradoksy) i określa ich funkcje - rozpoznaje ironię i autoironię, sarkazm, *parodię; określa ich funkcje w wierszach - interpretuje wiersze, *wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu - czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wskazuje jego główne tezy i sposób prowadzenia wyводу - wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do analizy wierszy - buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, uczestniczy w dyskusji - redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (np. interpretację wiersza, rozprawkę, *esej) na temat poezji Szymborskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej, *wykorzystuje go w interpretacji - przedstawia sposób ukazania w wierszach motywów bytu, nicości i śmierci - interpretuje sposób przedstawienia motywu utopii w wierszu Szymborskiej, *wyjaśnia, na czym polega jego reinterpretacja - analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocznych i poetyzmów, wymieszania konwencji i stylów - *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Szymborskiej - *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy (np. Szymborskiej i innego poety); pisze pracę na ten temat - wykorzystuje tekst naukowy w pogłębionej analizie i interpretacji wierszy

<p>12. Psychiczna i egzystencjalna kondycja bohatera <i>Kartoteki</i>. Różewiczowski teatr absurdu</p> <p>T. Różewicz, <i>Kartoteka</i> (fragm. lub całość)</p> <p>wybrana tragedia antyczna, *Witkacy, <i>Szewcy</i> (przypomnienie lektur)</p> <p>inscenizacja <i>Kartoteki</i>, np. w Teatrze TV, reż. K. Kiesłowski, 1979 (fragm. lub całość)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę oraz problematykę dramatu – charakteryzuje i interpretuje kreację bohatera – *interpretuje postać bohatera jako współczesnego <i>everymana</i>; wyjaśnia termin <i>everyman</i> – charakteryzuje i interpretuje przestrzeń sceniczną – określa rolę chóru w <i>Kartotece</i>, porównuje z rolą chóru w teatrze antycznym; *rozpoznaje parodię – interpretuje tytuł dramatu – rozpoznaje groteskową konwencję literacką – podaje propozycję interpretacji <i>Kartoteki</i>, uzasadnia ją, odwołując się do utworu – w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, kulturowy – *syntetycznie przedstawia obraz kondycji psychicznej i egzystencjalnej człowieka zawarty w dramacie; – wyjaśnia terminy: teatr absurdu, dramat otwarty; odnosi je do <i>Kartoteki</i> – *podaje główne cechy XX-wiecznego teatr absurdu – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, formułuje tezy, uzasadnia je, uczestniczy w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z innymi postaciami bohaterów dramatycznych – w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego – porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z „ja lirycznym” i bohaterami wierszy Różewicza – wskazuje w tekście tragizm, patos, groteskę, ironię; wyjaśnia ich wartościujący charakter – dostrzega w utworze nawiązania do dramatu antycznego, wyjaśnia ich funkcje – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – charakteryzuje język utworu; wyjaśnia zawarty w nim przekaz (język przestał być narzędziem opisu rzeczywistości) – *interpretuje zdeformowanie świata przedstawionego w dramacie – *wskazuje w <i>Kartotece</i> pokrewieństwa z dramatem groteskowym Witkacego – *wyjaśnia termin antyteatr; rozważa, czy odnosi się on do <i>Kartoteki</i> – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza; przygotowuje na ten temat referat lub prezentację na podstawie samodzielnie znalezionych wiadomości
<p>13. <i>Tango</i> jako dramat o władzy, społeczeństwie, kulturze, sztuce, rodzinie, języku...</p> <p>S. Mrożek, <i>Tango</i></p> <p>T. Nyczek, „<i>Tango</i>” <i>Sławomira Mrożka – sztuka polska i uniwersalna</i></p> <p>inscenizacja <i>Tanga</i> np. w Teatrze TV, reż. M. Englert, 1999 (fragm. lub całość)</p> <p>film <i>Zezowate szczęście</i>, reż. A. Munk (całość lub fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa tematykę i problematykę <i>Tanga</i> – charakteryzuje sposoby kreowania świata przedstawionego dramatu: <ul style="list-style-type: none"> • przestrzeń sceniczną, • wygląd, zachowanie i język bohaterów, • układ wydarzeń – określa obraz świata ukazany w dramacie – charakteryzuje bohaterów; ich postawy, poglądy, motywacje, udział w przebiegu wydarzeń – rozpoznaje wśród bohaterów przedstawicieli trzech pokoleń – wyjaśnia przyczyny klęski Artura – określa sposób wprowadzenia motywów: buntu pokoleniowego, ślubu, tańca; *interpretuje je w odniesieniu do tradycji literackiej – podaje różne propozycje odczytania <i>Tanga</i> (dramat o władzy, źródłach tyranii, społeczeństwie, rodzinie, przemianach kulturowych itp.); uzasadnia je, odwołując się do treści i poetyki utworu – w analizie i interpretacji dramatu wykorzystuje potrzebne konteksty (np. historyczny, polityczny, społeczny, egzystencjalny, literacki) – rozpoznaje konwencję literacką dramatu, dostrzega satyrę i groteskę, określa ich funkcje – *analizuje język i styl utworu Mrożka, dostrzega parodię i parafrazy, wskazuje ich wzorce tekstowe – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – zabiera głos w dyskusji na temat dramatu, formułuje tezy i argumenty – wskazuje główne tezy tekstu naukowego; ustosunkowuje się do nich; uzasadnia swoje sądy – pisze wypowiedź argumentacyjną na temat utworu (np. rozprawkę, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, *esej) – syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu tańca w literaturze i sztuce, sięga do źródeł informacji, tworzy bazę danych, opracowuje i wygłasza w klasie prezentację 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w <i>Tangu</i> cechy tragikomedii rodzinnej, teatru absurdu, teatru groteski – wyjaśnia termin teatr groteski – porównuje <i>Tango</i> z dramatem klasycznym – dostrzega nawiązania do dramatu romantycznego, interpretuje ich znaczenia – *porównuje <i>Tango</i> z dramatem groteskowym Witkacego – *dostrzega w dramacie przenikanie się konwencji literackich (np. realistycznej i groteskowej) – wyjaśnia, czym jest purnonsens, ilustrując go przykładami z dramatu Mrożka – *syntetycznie przedstawia model nowoczesnego społeczeństwa ukazany w dramacie – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do pogłębienia interpretacji dramatu – na podstawie informacji z różnych źródeł gromadzi informacje o życiu i twórczości Sławomira Mrożka; tworzy bazę danych, przygotowuje i wygłasza referat – wygłasza mowę (np. na temat Mrożka: stosuje retoryczne zasady kompozycyjna stosuje środki retoryczne – uwzględnia pozajęzykowe środki komunikacji – syntezuje wiadomości o dramacie europejskim, gromadzi i przetwarza informacje, tworzy bazę danych – syntezuje wiadomości o grotesce i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok; tworzy bazę danych, *przygotowuje prezentację/ referat na ten temat – *wyjaśnia, na czym polega ukazana w filmie deheroizacja bohatera i demitologizacja polskiej historii

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia dramat groteskowy, wskazując jego charakterystyczne cechy (brak scenicznego realizmu, paraboliczność i metaforyczność, deformacje języka, parodystyczne nawiązania do dawnych konwencji teatralnych itp.) - interpretuje film <i>Zezowate szczęście</i> jako groteskowy i satyryczny obraz polskiej historii - wskazuje cechy komedii filmowej - charakteryzuje postać bohatera, dostrzegając jego groteskowość - wyjaśnia termin polska szkoła filmowa - *wymienia twórców i najważniejsze dzieła polskiej szkoły filmowej 	<ul style="list-style-type: none"> - *zestawia <i>Tango</i> Mrożka z filmem <i>Zezowate szczęście</i>: porównuje sposoby uzyskania efektu absurdalności i groteski w każdym z dzieł i omawia ich funkcje porównuje teksty kultury, uwzględniając różne konteksty - *tworzy bazę danych na temat polskiej szkoły filmowej
<p>14. *Emigranci i homlesi</p> <p>*J. Głowacki, <i>Antyгона w Nowym Jorku</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *określa tematykę i problematykę utworu - *przedstawia i charakteryzuje bohaterów i przestrzeń sceniczną utworu - *wyjaśnia, na czym polega bezdomność bohaterów (różne wymiary bezdomności) - *wskazuje w utworze nawiązania antyczne; interpretuje ich funkcje - *dostrzega w utworze elementy tragiczne i komiczne; interpretuje ich wymieszanie 	<ul style="list-style-type: none"> - *dostrzega w utworze aluzje literackie i elementy parodii; określa ich funkcje - *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji (realistycznej, groteskowej) - *przedstawia twórczość Janusza Głowackiego (jako pisarza i scenarzysty) - *analizuje cechy gatunkowe dramatu, dostrzega elementy teatru absurdu
<p>15. Więcej niż sztuka. Białoszewski i duch eksperymentu</p> <p>M. Białoszewski, <i>Szare eminencje zachwyty; Sprawdzone sobą; Obierzyny (2); wywód jestem'u; namuzowywanie; Ja stróż latarnik nadają z mrówkowca; Śmierć</i></p> <p>J. Jończyk, <i>Wyjście – drabina</i></p> <p>T. Kantor, <i>Panoramiczny happening morski. Koncert morski; Maszyna aneantyzacyjna</i></p> <p>R. Opałka, <i>Detale z cyklu Opałka 1965/1–∞</i></p> <p>J. Sławiński, <i>Białoszewski: być sobie jednym</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje i interpretuje utwory Białoszewskiego: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • opisuje sytuację liryczną, postać mówiącą, bohatera lirycznego • wskazuje religijne i kulturowe skojarzenia, interpretuje je • wskazuje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje • wskazuje „gry z językiem” • określa funkcje zapisu i rozcłonkowania tekstu na wersy • odczytuje przekaz (moralny i filozoficzny) - określa świat poetycki wierszy (przestrzeń, ludzi, przedmioty, działania) - wyjaśnia określenia: „poeta osobny”, „poeta rupieci”, odnosi je do utworów - określa, na czym polegały „epifanie” Białoszewskiego - określa, w jaki sposób Białoszewski mówi o sprawach egzystencjalnych: życiu, śmierci *na tle tradycji kulturowej - *przedstawia stosunek Białoszewskiego do tradycji poetyckiej - wykorzystuje wiadomości z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wierszy - wyjaśnia termin poezja lingwistyczna - uzasadnia, dlaczego poezję Białoszewskiego zalicza się do nurtu lingwistycznego - *wskazuje eksperymenty prowadzące do stworzenia własnego języka poetyckiego - określa, jak język Białoszewskiego zmienia sposób widzenia rzeczywistości - dostrzega związek poezji Białoszewskiego z tendencjami w sztuce neoawangardy lat 60. - przedstawia takie formy sztuki, jak happening, performance, instalacja 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje głośno wiersze, wydobywa brzmieniowe walory tekstu - wskazuje i interpretuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe: <ul style="list-style-type: none"> • „rozbijanie” słów, • zmiany kategorii gramatycznych, • dopisywanie nowych końcówek, • kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego, • wprowadzanie instrumentacji głoskowej, • wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu - *wyjaśnia, z czego wynika oryginalność dźwiękowa wierszy Białoszewskiego - określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza - omawia funkcje, jakie w różnych tekstach pełnią neologizmy; tworzy bazę danych - *wyjaśnia słowo epifania i odnosi go do wierszy Białoszewskiego - interpretuje „odgłosy rzeczywistości” w wierszach Białoszewskiego - *przytacza informacje o znaczeniu przedmiotów w Teatrze Osobnym Białoszewskiego - przedstawia Białoszewskiego jako poetę na tle tradycji literackiej (różnych koncepcji poety) - redaguje szkic interpretacyjny na temat wierszy Białoszewskiego - gromadzi informacje (z różnych źródeł) o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych - projektuje stronę internetową poświęconą Mironowi Białoszewskiemu (projekt edukacyjny) - *wyjaśnia termin neoawangarda - przedstawia tendencje sztuki awangardowej lat 60. (eksperyment twórczy, proces twórczy jako sens sztuki, twórcza aktywność odbiorcy itp.)

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia pojęcie eksperymentu twórczego i jego znaczenie w poezji Białoszewskiego – *określa, co jest nowym tworzywem sztuki w twórczości Białoszewskiego i innych artystów; porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty – *dostrzega pokrewieństwa poezji Białoszewskiego z artystycznym happeningiem – wykorzystuje wiadomości z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – analizuje tekst naukowy; wskazuje zawarte w nim tezy i terminy – *wyjaśnia założenia Teatru Osobnego; przedstawia dokonywane w nim eksperymenty teatralne – zabiera głos w dyskusji na temat wierszy Białoszewskiego, redaguje wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do wniosków z analizy – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne (w tym rozprawkę, interpretację wiersza) 	<ul style="list-style-type: none"> – na przykładzie wybranych dzieł przedstawia nowe tworzywo sztuki (życie, działanie, sam twórca jako przedmiot sztuki) – odczytuje dzieła sztuki neoawangardowej, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wybranego wiersza Białoszewskiego i jednego z zamieszczonych w podręczniku dzieł sztuki – syntetycznie przedstawia sposób pojmowania i funkcje piękna i brzydoty w literaturze i sztuce różnych epok
<p>16. Klasycyzm i harmonia. <i>Metamorfozy</i> poezji Leopolda Staffa</p> <p>L. Staff, <i>Problemy; Wiosna</i></p> <p>L. Staff, <i>Wysokie drzewa; Bonaccia; Harmonia</i> (przypomnienie)</p> <p>Z. Kubiak, <i>Pożegnanie dzieciństwa</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • opisuje ich nastrój i wskazuje tworzące go środki poetyckie • analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową, formę gatunkową, słownictwo, środki stylistyczne, wskazuje ich związek z klasycznym wzorcem poezji • interpretuje treści symboliczne – określa zawartą w wierszach postawę twórczą poety i koncepcję poezji – wskazuje nawiązania, motywy i toposy antyczne i biblijne (nagości, ogrodu, wiosny, Raju lub Arkadii, antyczny ideał harmonii itp.); określa ich symbolikę i przekaz w wierszach Staffa – definiuje terminy: klasycyzm, klasycyzm (w różnych znaczeniach) – czyta fragment eseju, wskazuje i interpretuje zawarte w nim tezy – *analizuje strukturę eseju, odczytuje zawarte w nim sensy i sposób prowadzenia wywodu – *wskazuje charakterystyczne dla eseju cechy stylu – pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę, interpretację wiersza, *esej) poświęconą wierszom Staffa – *syntetycznie przedstawia obecność motywu powrotu do Raju we współczesnej literaturze, sztuce i filmie; analizuje jego znaczenia symboliczne – *znajduje przykłady funkcjonowania motywu powrotu do Raju w różnych źródłach, w tym – w internecie – uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wiersze Staffa pochodzące z różnych okresów twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje postawę klasyczną Staffa jako odpowiedź na zagrożenia współczesności – wyjaśnia terminy: <i>topos</i>, *archetyp, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków – wykorzystuje tezy zawarte w eseju Kubiaka do interpretacji poezji Staffa – przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego – przygotowuje referat / prezentację na temat sylwetki twórczej Leopolda Staffa (poeta wielu pokoleń); wykorzystuje informacje znalezione w różnych źródłach – *przygotowuje prezentację / referat na temat obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej; wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego i własne lektury oraz materiał ilustracyjny – *redaguje interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów

<p>17. Poeta w świecie kultury i historii. Klasycyzm i ironia – jako odpowiedź na zagrożenia współczesności</p> <p>C. Miłosz, <i>Campo di Fiori; Świat (poema naiwne); Wiara, Nadzieja, Miłość; St. Ign. Witkiewicz; Przedmieście; Który skrzywdziłeś; Zakłęcie</i></p> <p>*T.S. Eliot, <i>Ziemia jałowa</i> (fragm.) C. Miłosz, <i>O książce</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę • opisuje sposoby kreowania świata przedstawionego (podmiot liryczny i jego relacje z autorem, sytuacja liryczna, adresat, bohater itp.) • rozpoznaje zasadę kompozycyjną, na której oparty jest utwór • wyodrębnia obrazy poetyckie • wskazuje motywy symboliczne i toposy (np. ogród, cmentarz, dom, jabłko, pustynia, *ziemia jałowa) i określa ich znaczenia i funkcje • wskazuje środki stylistyczne i językowe oraz określa ich funkcje • interpretuje przekaz (moralistyczny, filozoficzny, kulturowy, *historiozoficzny itp.) wiersza – wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty: biograficzny, historyczny, polityczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny) – wskazuje, w czym poeta upatruje ocalenia wartości, ładu, człowieczeństwa – określa wskazane przez Miłosza zadania poety i rolę poezji w świecie oraz wartość słowa poetyckiego – *wyjaśnia, do jakiej tradycji myślowej nawiązuje Miłosz jako przedstawiciel nurtu klasycznego współczesnej poezji – wyjaśnia pojęcie „wielkiego kodu”, do którego odwołuje się twórczość poety – rozpoznaje klasyczne rozumienie pojęcia „rozumu” jako mocy tworzenia wartości i przeciwstawiania się rozpacz (Zakłęcie) – opisuje postać tyrana przedstawionego w <i>Który skrzywdziłeś</i>; określa społeczny, polityczny i etyczny wymiar jego zbrodni – rozpoznaje cechy języka poetyckiego Miłosza (np. posługiwanie się obrazowym przykładem, aforystyczność, stosowanie epitetów i metafor, przejrzystość składni itp.) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi na temat wierszy Miłosza, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą wnioski z analizy i interpretacji wiersza (np. rozprawkę, szkic interpretacyjny, *esej) – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy Miłosza z różnych okresów twórczości – *syntetycznie przedstawia twórczość Miłosza (ewolucję „od katastrofizmu do klasycyzmu”) – odnosząc się do biografii Miłosza, wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: liryka roli, monolog „persony” lirycznej; odnosi je do czytanych wierszy – wyjaśnia, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja – wyjaśnia, na czym polega ciągłość historycznego doświadczenia opisana w poezji Miłosza; odwołuje się do wierszy – przedstawia relacje między „naiwną” formą wierszy z cyklu <i>Świat</i> a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – *interpretuje wiersze z cyklu <i>Świat (poema naiwne)</i> jako miniatury traktaty filozoficzne – określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury (syntezuje wiedzę o twórczości poety) – dostrzega w wierszach Miłosza (np. <i>Zakłęcie</i>) ironię; interpretuje ją – interpretuje wiersz <i>Który skrzywdziłeś</i> w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana – *rozpoznaje technikę poetycką wierszy; dostrzega równorzędność warstwy realistycznej, opisowej i symbolicznej utworu – przedstawia propozycję interpretacji wierszy: formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je na podstawie wniosków z analizy – poszukuje informacji o życiu i twórczości poety w różnych źródłach; tworzy bazę danych – opracowuje referat / prezentację poświęconą sylwetce twórczej Miłosza – opracowuje mowę (np. laudację) na temat twórczości Miłosza i jego miejsca w polskiej kulturze <ul style="list-style-type: none"> • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne • wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych – syntetycznie przedstawia poglądy na zadania poety i poezji w literaturze różnych epok
--	---	---

<p>18. Poeta jako moralista. Mitologia według Herberta. Sumienie Pana Cogito</p> <p>Z. Herbert, Tamaryszek; Apollo i Marsjasz; Powrót prokonsula; Przesłanie Pana Cogito; Potęga smaku</p> <p>Apollo i Marsjasz w malarstwie (np. obrazy Tycjana i Ribery)</p> <p>Z. Herbert, Duszyczka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje i interpretuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (podmiot liryczny, bohater, sytuacja liryczna) • odczytuje *i interpretuje warstwę symboliczną • rozpoznaje nawiązania i motywy kulturowe, określa ich funkcje • *dostrzega aluzje literackie; interpretuje je • rozpoznaje ironię i autoironię; określa ich funkcję w budowaniu przekazu • rozpoznaje środki wyrazu artystycznego (np. metafory, porównania, epitety, powtórzenia, anafory...) i określa ich funkcje • odczytuje przekaz moralistyczny i filozoficzny wierszy - sytuuje utwory w różnych kontekstach służących ich odczytaniu: historycznym, historycznoliterackim, biograficznym, kulturowym, mitologicznym i egzystencjalnym - wyjaśnia terminy: liryka roli, liryka maski; odnosi je do czytanych wierszy, określa funkcję (np. maski Homera) - określa, jak Herbert postrzega zadania poety wobec ludzkich cierpień, wskazuje kontekst historyczny tych poglądów - *wyjaśnia określenie „poetyka kontemplacji” i odnosi je do wierszy Herberta (i innych poetów, np. Staffa) - określa funkcję kostiumu antycznego w wierszu <i>Powrót prokonsula</i> - wskazuje dawne ideały i wartości przywołane w wierszach; określa, jakie miejsce we współczesnym świecie przyznaje im poeta - przedstawia bohatera lirycznego wiersza <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, *wskazuje jego kartezjański rodowód - przedstawia poetyckie credo Herberta jako współczesnego moralisty (na podstawie <i>Przesłania Pana Cogito</i>) - wyjaśnia, na czym polega heroizm moralny i tragizm Pana Cogito - wyjaśnia, w jaki sposób Herbert nawiązuje do tradycji kultury *i jak ją reinterpretuje - uzasadnia, że antyk stanowi wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej, formułuje argumenty na podstawie analizy wierszy - *prezentuje sylwetkę Z. Herberta jako współczesnego moralisty i poety metafizycznego (na podstawie informacji z różnych źródeł) - buduje ustne i pisemne wypowiedzi na temat poezji Herberta, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje - redaguje wypowiedź argumentacyjną poświęconą wierszom Herberta (interpretację wiersza, rozprawkę, *interpretację porównawczą) - określa tematykę i problematykę eseju, wskazuje podejmowane wątki myślowe - odczytuje esej jako krytykę kultury naszych czasów - wskazuje w tekście eseju osobiste wyznania autora - wyjaśnia, na czym, zdaniem Herberta, polega właściwy stosunek człowieka do tradycji - *analizuje strukturę eseju i sposób prowadzenia wyводу - *podejmuje próbę napisania własnego eseju o inspiracjach antykiem 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje postać Pana Cogito jako obraz problemów moralnych współczesnego intelektualisty - na podstawie wierszy określa, jak Herbert wykorzystuje dziedzictwo przeszłości kulturowej (synteza) - *w czytanych wierszach dostrzega reinterpretację mitów i innych przekazów kulturowych; interpretuje ich sens - *interpretuje ukazane w czytanych wierszach relacje między estetyką a etyką - *odnajduje w wierszach etos polskiego patrioty czasów reżimu komunistycznego (<i>Przesłanie... , Potęga smaku</i>) - wyjaśnia, dlaczego „smak” okazuje się kategorią etyczną (<i>Potęga smaku</i>) - analizuje wersyfikację czytanych wierszy, interpretuje rozczłonkowanie tekstu na wersy; dostrzega ich funkcjonalność wobec przekazu utworu - *charakteryzuje indywidualny styl (język poetycki) Herberta - prezentuje informacje o życiu i twórczości Herberta, - dokonuje syntezy: wskazuje poetów XX w., których określa się mianem klasyków, wyjaśnia, w jaki sposób nawiązywali do wzorców i ideałów klasycznych - odczytuje esej jako osobiste credo autora; formułuje tezy, podaje argumenty na podstawie tekstu eseju i wierszy - *prezentuje twórczość eseistyczną Z. Herberta, sytuuje ją w kontekście biograficznym - *pisze esej o inspiracjach antycznych i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka
---	--	--

<p>19. Ogród tradycji i cmentarz nowoczesności</p> <p>A. Zagajewski, <i>Lawa</i> J. Hartwig, <i>Potrzeba</i> J.M. Rymkiewicz, <i>Jakie światło</i> W. Wencel, <i>Elegia – WIECZNOŚĆ</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • rozpoznaje cechy gatunkowe • charakteryzuje budowę i kompozycję – przedstawia ja liryczne, sytuację liryczną, adresata – wskazuje i interpretuje nawiązania kulturowe (np. idee platońskie, motyw wykuwania posągu, rozum jako boskie światło) – odczytuje treści symboliczne – wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i językowe (np. metafory, antynomie), określa ich funkcje – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny) – *określa cechy i rolę poezji opisanej w wierszach – przedstawia propozycje interpretacji czytanych utworów, uzasadnia je na podstawie analizy tekstu – dostrzega w czytanych wierszach tęsknotę za uniwersalnym systemem wartości i wyższym porządkiem świata – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje notatki z lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje o autorach wierszy (A. Zagajewski, J. Hartwig, J.M. Rymkiewicz, W. Wencel), identyfikuje ich pokoleniowo – *objaśnia (definiuje) pojęcie tradycji literackiej i kulturowej – *na podstawie wierszy określa stosunek autorów do tradycji literackiej i kulturowej; wyjaśnia rolę tradycji kulturowej w budowaniu systemu wartości – interpretując czytane wiersze, przedstawia różne oblicza współczesnego klasycyzmu – *wyjaśnia i analizuje pojęcie klasycyzmu wyłaniające się z czytanych wierszy – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu światła i ciemności w literaturze i sztuce – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu ogrodu w literaturze i sztuce – *porządkuje wiadomości na temat klasycyzmu w literaturze i sztuce, tworzy bazę danych – *przygotowuje i wygłasza referat na temat nurtu klasycznego w kulturze różnych epok (i współcześnie)
<p>20. Wielki kod kultury antycznej. Cechy eseju</p> <p>Z. Kubiak, <i>Do czego nam dziś potrzebna literatura grecko-rzymska</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje sens tekstu, wskazuje główne tezy i argumentację; wyodrębnia wątki myślowe – przetwarza informacje z tekstu; wykorzystuje je we własnych wypowiedziach – określa, do kogo adresowany jest tekst – objaśnia cechy postawy, która została przez Kubiaka określona jako „klasyczne dziedzictwo” – przedstawia, czego autor nauczył się od pisarzy starożytnych; cytuje właściwe fragmenty – *w czytanych tekście rozpoznaje cechy eseju – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat eseju, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> – określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu, – przedstawia zasadniczy temat eseju – *wyjaśnia, jak Kubiak uzasadnia tezę o „środiemnomorskości” kultury polskiej; przywołuje właściwe dzieła, zjawiska i postawy – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu (podaje przykłady, wskazuje cytaty, środki stylistyczne itp.) – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne na ich temat
<p>21. Życie w państwie totalitarnym. Felietony Kisielewa</p> <p>S. Kisielewski, <i>Zimowa sałatka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia najważniejsze informacje o literaturze i kulturze w czasach PRL-u; identyfikuje „historyczne” miesiące (Czerwiec, Październik, Marzec, Grudzień, Sierpień) – omawia ogólnie nurt „świadectwa i sprzeciwu” czasów PRL-u (twórców, dzieła, fakty) – wyjaśnia, jaki wpływ na język sztuki miała cenzura (język ezopowy, satyra, ironia, groteska); wskazuje je w tekstach – określa tematykę i problematykę felietonu S. Kisielewskiego – odczytuje felieton w kontekście historycznym i politycznym – wskazuje gatunkowe cechy felietonu – wskazuje charakterystyczne cechy stylistyczne felietonu (lekkość stylu, błyskotliwość, humor, ironia, złośliwe komentarze, polemiczność, aluzyjność) – dostrzega w tekście felietonu ironię, określa jej funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym był drugi obieg wydawniczy – podaje podstawowe informacje o życiu i twórczości Stefana Kisielewskiego; wie, przeciwko jakim zjawiskom kierował swoje felietony – *przedstawia rolę „Tygodnika Powszechnego” w okresie PRL-u – wyjaśnia (definiuje) terminy: aluzja polityczna, podtekst; – wskazuje przykłady aluzji politycznych, i podtekstów w felietonie, interpretuje je – wskazuje w tekście felietonu erudycyzmy i określa ich funkcje – *znajduje w różnych źródłach informacje o sytuacji polskiej kultury w czasach PRL-u i w stanie wojennym; sporządza bazę danych

<p>22. Poezja przeciwko zniewoleniu umysłów i zakłamaniu języka</p> <p>S. Barańczak, Spójrzmy prawdzie w oczy; Wypełnić czytelnym pismem; Garden party</p> <p>J. Polkowski, Tak, jestem obcy</p> <p>J. Kwiatkowski, <i>Słowo Barańczaka</i> (fragm.)</p> <p>J. Kaczmarek, np. <i>Mury; Zbroja</i></p> <p>P. Gintrowski, <i>Raport z obłąkanego miasta; Potęga smaku</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • charakteryzuje budowę i kompozycję • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (sytuacja liryczna, ja liryczne, bohater liryczny, odbiorca) • wskazuje motywy i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne • rozpoznaje ironię i określa jej funkcje - wskazuje i interpretuje środki językowe typowe dla poezji Nowej Fali (gry językowe, modyfikowanie frazeologizmów, wykorzystanie gotowych struktur językowych) - interpretuje czytane utwory: <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega aluzje polityczne i historyczne; rozszyfrowuje je • sytuuje wiersze we właściwych kontekstach (historycznym politycznym, kulturowym, egzystencjalnym) • interpretuje wiersze jako próbę odkłamania języka i ukazania prawdy społecznej • rozpoznaje nawiązania romantyczne – określa ich funkcje • interpretuje tytuły wierszy i motto - wyjaśnia terminy: manipulacja językowa, nowomowa; podaje ich przykłady - wskazuje demaskowanie manipulacji i zakłamania języka w wierszach poetów Nowej Fali - określa sposób ukazania w wierszach Barańczaka relacji między człowiekiem (jednostką) a państwem - *syntetycznie przedstawia pojmowanie roli poezji przez poetów Nowej Fali; stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do czytanych wierszy - wyjaśnia termin poezja zaangażowana, - odczytuje główne tezy tekstu naukowego - wykorzystuje informacje z tekstu naukowego w interpretacji wierszy - pisze wypracowanie zawierające interpretację wybranego wiersza - *pisze interpretację porównawczą wierszy S. Barańczaka i J. Polkowskiego - przedstawia postać J. Kaczmarek jako barda „Solidarności” - wyjaśnia określenie „poezja stanu wojennego” 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje wiersze jako formę protestu, wykorzystuje kontekst historyczny - przedstawia założenia ideowe i artystyczne Nowej Fali - *przedstawia w klasie prezentację na temat życia i twórczości S. Barańczaka; - odnosi termin poezja lingwistyczna do wierszy poetów Nowej Fali - na konkretnych przykładach przedstawia mechanizmy manipulacji językowej - w czytanych wierszach Barańczaka wskazuje gry językowe; określa ich funkcje - analizuje sposób rozczłonkowania tekstu wiersza na wersy i określa jego funkcję - *określa przedstawiony w wierszach stan świadomości pokolenia literackiego Nowej Fali - *porównuje obrazy stanu wojennego: w poezji Polkowskiego i innych tekstach kultury - analizuje tekst naukowy; odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację - przedstawia charakter, cele, główne symbole itp. poezji stanu wojennego
<p>23. Kino moralnego niepokoju</p> <p>Wybrany film, np. Ucieczka z kina „Wolność”, reż. W. Marczewski</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia film, jego tematykę i problematykę, bohaterów, fabułę itp. - określa sposób prowadzenia narracji filmowej - wskazuje środki filmowe i ich funkcje - omawia grę aktorów - odczytuje przesłanie dzieła, - wykorzystuje kontekst historyczny, polityczny i kulturowy w interpretacji filmu - *rozpoznaje paraboliczny lub alegoryczny charakter kompozycji filmu - odczytuje zawarte w nim aluzje (polityczne, *literackie, *filmowe) 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje konwencję filmu, np. elementy absurdu i groteski, *oniryczność itp.; określa ich rolę w budowaniu przekazu - *interpretuje alegoryczną konstrukcję filmu - *wymienia twórców zaliczanych do tzw. kina moralnego niepokoju i problemy społeczne, jakie przedstawiali w swoich filmach - tworzy bazę danych na temat filmu i jego twórców w okresie PRL-u - *przedstawia wybranego twórcę kina moralnego niepokoju i jego filmografię (na podstawie informacji z różnych źródeł)

<p>24. Socjalistyczna antyutopia</p> <p>T. Konwicki, <i>Mała apokalipsa</i> (fragm. lub *całość)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza powieść (lub jej fragmenty) - przedstawia tematykę oraz problematykę powieści - określa cechy gatunkowe utworu i przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego - określa zasadę kompozycyjną powieści - przedstawia narratora i bohaterów, rozpoznaje elementy autobiograficzne - charakteryzuje sposób prowadzenia narracji - rozpoznaje w utworze ironię i autoironię, określa ich funkcje - *rozpoznaje przenikanie konwencji literackich; interpretuje powiązanie elementów realistycznych i onirycznych - odczytuje przekaz utworu - w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, autobiograficzny) - opisuje życie w PRL-u ukazane w utworze - dostrzega i odczytuje treści symboliczne i alegoryczne (np. Pałac Kultury) - dostrzega w utworze nawiązania biblijne (np. Doga Krzyżowa), interpretuje ich znaczenia - *ocenia postawę narratora jako ostatniego romantyka - dostrzega w utworze cechy antyutopii - definiuje terminy: utopia, antyutopia - tworzy na temat utworu wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne), stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstu - zabiera głos w dyskusji na temat problematyki utworu - redaguje rozprawkę związaną z powieścią 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje środki literackie i kompozycyjne opisujące rozkład życia społecznego - *charakteryzuje sposób funkcjonowania w utworze kategorii czasu, określa jego funkcje - porównuje <i>Małą apokalipsę</i> z <i>Rokiem 1984</i> Orwella - dostrzega w utworze aluzje polityczne i *literackie; określa ich funkcje - dostrzega w utworze nawiązania romantyczne (np. motyw ofiary) - *dostrzega w utworze mitologizację i demitologizację; określa ich funkcje w budowaniu przekazu dzieła - *przygotowuje referat / prezentację na temat życia i twórczości (literackiej i filmowej) T. Konwickiego - *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić interpretację powieści
<p>25. Głosy stanu wojennego</p> <p>M. Nowakowski, <i>A jak tam u was było?</i></p> <p>O. Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tematykę i problematykę opowiadań - określa sposoby kreowania świata przedstawionego (narrator i narracja, czas i przestrzeń, bohaterowie, fabuła, język i styl) - interpretuje sposoby prowadzenia narracji - charakteryzuje bohaterów - relacjonuje elementy rzeczywistości, z których budowany jest obraz stanu wojennego; określa sposób ich przekazania - wykorzystuje w interpretacji utworu różne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, filozoficzny) - wyjaśnia znaczenie słowa „raport” w tytule <i>Raport o stanie wojennym</i> - wypowiada się na temat sposobów ukazania stanu wojennego w utworach różnych autorów - przedstawia swoje oceny i opinie, formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstów 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje (w tekście) charakterystyczne cechy stylu autorów - porównuje sposób ukazania stanu wojennego w opowiadaniach O. Tokarczuka i M. Nowakowskiego; wskazuje różnice - prezentuje sylwetkę twórczą M. Nowakowskiego (opozycjonista, podejmowane tematy, przestrzeń zainteresowań)
<p>26. Św. Jan Paweł II – Pielgrzym do ojczyzny</p> <p>Św. Jan Paweł II, <i>Homilia wygłoszona na placu Zwycięstwa w Warszawie 2 czerwca 1979</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia (definiuje) termin homilia - wymienia główne tezy zawarte w <i>Homilii</i> - interpretuje czytane fragmenty <i>Homilii</i>; odnajduje w nich apel o przywrócenie narodowi wolności i godności - określa system wartości, do którego odnosi się <i>Homilia</i> - *interpretuje myśli św. Jana Pawła II w kontekście filozoficznym - przedstawia znaczenie pielgrzymek do ojczyzny Jana Pawła II w dążeniu narodu do wolności - *wskazuje charakterystyczne dla stylu Jana Pawła II środki retoryczne; określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje <i>Homilię</i> w kontekście historycznym i politycznym - w przemówieniu Jana Pawła II odnajduje motywy symboliczne; *interpretuje je - na przykładzie <i>Homilii</i> Jana Pawła II omawia językowe cechy tego gatunku - analizuje organizację retoryczną <i>Homilii</i>

<p>27. Człowiek ponowoczesny w poezji pokolenia „bruLionu”</p> <p>M. Świetlicki, <i>Dla Jana Polkowskiego</i></p> <p>M. Biedrzycki, <i>Akslop</i></p> <p>J. Podsiadło, <i>Don't leave me</i></p> <p>A. Warhol, <i>Dyptyk Marilyn</i> lub inne dzieła</p> <p>P. Młodożeniec, <i>Szkic do obrazu</i></p> <p>J. Modzelewski, <i>Strzeмиński oplakujący Malewicza</i></p> <p>*przykłady architektury postmodernistycznej</p> <p>*P. Śliwiński, <i>Wiersz jako dziennik intymny</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy <ul style="list-style-type: none"> • określa, kim jest podmiot liryczny, adresat, bohater wierszy • określa kompozycję i segmentację wierszy • rozpoznaje i interpretuje motywy symboliczne • wskazuje środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje – charakteryzuje młode pokolenie twórców <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia interesujące ich (i odrzucane) problemy • określa postawę wobec rzeczywistości i obowiązków społecznych • wyjaśnia, na czym polegał ich bunt oraz „kryzys patriotyzmu” – wyjaśnia, na czym polega nonkonformizm nowej poezji – *określa, jak pokolenie „bruLionu” rozumie „bycie poetą” – *wskazuje i interpretuje elementy prowokacji artystycznej – *przedstawia główne funkcje języka komunikacji masowej, ilustruje je przykładami z tekstów pochodzących z prasy lub telewizji – *wykorzystuje informacje z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – wyjaśnia określenie: „dziennik intymny” – *wyjaśnia (definiuje) terminy i pojęcia: postmodernizm, ponowoczesność, kultura alternatywna, literatura trzeciego obiegu – *podaje przykłady funkcjonowania kultury alternatywnej (artysty, graffiti, sztuka komputerowa, happeningi itp.) – *podaje przykłady współczesnych dzieł (różnych sztuk), których autorzy świadomie odwołują się do wzorów kultury popularnej; odczytuje ich przekaz – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat omawianych zagadnień 	<ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia sens nazwy „barbarzyńcy” („nowi dzicy”) w odniesieniu do młodych poetów – wyjaśnia, na czym polega poetycki anarchizm M. Świetlickiego (na podstawie analizy wiersza) – przedstawia i ogólnie prezentuje środowisko „bruLionu” (nonkonformizm, kontestacja literatury obywatelskiej, prowokacja artystyczna i obyczajowa, „ulubione” lektury, odrzucenie symboliki romantycznej – zwrot ku kulturze masowej itp.) – *w analizowanych wierszach wskazuje wpływy języka komunikacji masowej lub języka ulicy („język brudnopisu”) – rekonstruuje ukazany w wierszach portret człowieka ponowoczesnego – *odwołując się do znanych tekstów kultury, charakteryzuje estetykę postmodernistyczną; wskazuje jej cechy w dziełach różnych sztuk (eklektyzm, kiczu, swobodna gra wyobraźni, zaskoczenie itp.) – *wyjaśnia pojęcia pastiszu i persyflażu; podaje ich przykłady – *gromadzi i porządkuje informacje o kulturze alternatywnej: twórcach, ugrupowaniach, formach sztuki itp.; tworzy bazę danych – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. szkic krytyczny lub *esej) na temat omawianych zagadnień
<p>28. Zamieszkać w mieście. Prywatna „ewangelia”. Małe i wielkie inicjacje</p> <p>P. Huelle, <i>Weiser Dawidek</i> (fragm. lub *całość)</p> <p>A. Stasiuk, <i>Miejsce; Ptaki</i></p> <p>O. Tokarczuk, <i>Ariadna na Naksos</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje utwory: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • określa charakter świata przedstawionego i sposób prowadzenia narracji, • charakteryzuje kreacje bohaterów • charakteryzuje język i styl czytanych utworów • *wskazuje cechy gatunkowe (rozluźnienie rygorów powieści) • odczytuje warstwę symboliczną • dostrzega sakralny klimat i wskazuje jego źródła (m.in. nawiązania i aluzje biblijne) • interpretuje znaczenia metaforyczne lub paraboliczne • interpretuje tytuły – wskazuje problemy egzystencjalne i społeczne ukazane w czytanych dziełach – w interpretacji utworów wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, egzystencjalny, mitologiczny) 	<ul style="list-style-type: none"> – *dostrzega i interpretuje warstwę mityczną czytanych utworów; dostrzega mitologizację opisywanego świata – wskazuje nawiązania biblijne i kulturowe oraz *aluzje literackie; określa ich funkcje – określa miejsce dawnej Galicji i Łemkowszczyzny w twórczości A. Stasiuka; uzasadnia fascynację pisarza tematami prowincji i pogranicza – w opowiadaniach Stasiuka dostrzega sakralizację i desakralizację; interpretuje ich znaczenia – *analizuje sposób funkcjonowania w motywie czasu; wskazuje różne funkcje powrotu do przeszłości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej <i>Weisera Dawidka</i> oraz wybranego opowiadania Brunona Schulza

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> - określa, na czym polega „lokalność” czytanych utworów - *odnajduje motywy inicjacji oraz wtajemniczenia; interpretuje je - *określa sens zmagania z przeszłością bohatera-narratora <i>Weisera Dawidka</i> - *interpretuje odmienność Weisera Dawidka widzianego we wspomnieniach narratora - *w opowiadaniach Stasiuka odnajduje metaforę nowoczesnego świata - w opowiadaniu O. Tokarczuk interpretuje funkcję nawiązania do greckiego mitu, odczytuje jego uniwersalny przekaz - *wyjaśnia termin małe narracje - buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat czytanych utworów, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje 	<ul style="list-style-type: none"> - *w opowiadaniu O. Tokarczuk dostrzega reinterpretację greckiego mitu - *wyjaśnia pojęcie literatury feministycznej, odnosząc je do polskich autorek lat 90. - *sporządza bazę danych na temat twórców tzw. nowej prozy (P. Huelle, O. Tokarczuk, A. Stasiuk, S. Chwin, A. Libera) i ich wybranych dzieł; opracowuje na ten temat prezentację
<p>29. Ponowoczesna powieść o dojrzewaniu</p> <p>A. Libera, <i>Madame</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje i interpretuje powieść: <ul style="list-style-type: none"> • określa jej tematykę i problematykę • przedstawia sposób prowadzenia narracji, kreacje narratora i innych bohaterów • rozpoznaje konwencję utworu i określa jej funkcję • odczytuje treści symboliczne • *dostrzega i interpretuje parodystyczny charakter utworu • dostrzega w tekście ironię i interpretuje ją • wskazuje w tekście nawiązania, stylizacje i *aluzje literackie, określa ich funkcje - odczytuje powieść jako utwór o dojrzewaniu mężczyzny i pisarza; oddziela elementy autobiograficzne od fikcyjnych - przedstawia gry literackie i teatralne, jakie prowadzi bohater narrator - dostrzega w utworze obecność toposu świata-teatru; interpretuje jego znaczenie - buduje na temat utworu ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, - pisze wypracowanie we wskazanej formie (np. rozprawkę, szkic interpretacyjny, *esej) 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wzorce gatunkowe utworu (powieść o dojrzewaniu, powieść „łotrzykowska”, autobiografia) - charakteryzuje bohatera-narratora jako aktora i reżysera zdarzeń (przedstawia np. gry z nauczycielami) - rozpoznaje stylizacje literackie i nieliterackie, jakimi posługuje się narrator - *dostrzega w utworze gry konwencjami - porównuje kreację narratora z bohaterem <i>Ferdynanda Gombrowicza</i> - wskazuje w utworze motyw „czarodziejskiej (twórczej) mocy słowa”; interpretuje go, odwołując się do tradycji kulturowej
<p>30. *Literatura z literatury</p> <p>*J.L. Borges, <i>Temat zdrajcy i bohatera</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - *analizuje opowiadanie: <ul style="list-style-type: none"> • określa jego tematykę i problematykę • przedstawia sposób prowadzenia narracji, wskazuje narratora głównego i narratora planowanego utworu • rozpoznaje konwencję utworu • odczytuje sens zagadki rozwiązywanej w opowiadaniu - *wykorzystuje kontekst literacki i kulturowy do interpretacji opowiadania - *wskazuje w opowiadaniu erudycyzmy, aluzje literackie, historyczne i kulturowe; określa ich funkcje - *wyjaśnia określenie „ogród o rozwidlających się ścieżkach” w odniesieniu do twórczości Borgesa 	<ul style="list-style-type: none"> - *na podstawie opowiadania wyjaśnia, na czym polega „barokowość” prozy Borgesa - *poszukuje informacji w różnych źródłach na temat kierunków współczesnej prozy światowej; porządkuje je, tworzy bazy danych

<p>31. Poetyka reportażu</p> <p>R. Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę, treść oraz problematykę czytanych fragmentów w kontekście całości utworu – analizuje utwór, wykorzystując znajomość reportażu jako gatunku literackiego – rekonstruuje pytania, na które autor poszukuje odpowiedzi – określa wynikającą z tekstu pozycję autora i jego punkt widzenia wobec opisywanej rzeczywistości – interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny – wskazuje akceptację odmienności jako istotę postawy twórczej i filozoficznej Kapuścińskiego – przedstawia warsztat Kapuścińskiego jako reportażysty – *charakteryzuje indywidualny styl R. Kapuścińskiego – określa znaczenie postaci Herodota i wartości, które dostrzega w nim autor – wyjaśnia, na czym polega podobieństwo stosunku do świata Herodota i Kapuścińskiego – zabiera głos w dyskusji na temat prozy Kapuścińskiego i poruszanych w niej problemów; formułuje tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstów autora oraz komentatorów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje reportażu – wskazuje cechy wyróżniające piśmarstwo Kapuścińskiego – charakteryzuje postawę Kapuścińskiego jako reportażysty – na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, na czym polega nieprzekraczalność granic kulturowych – na podstawie czytanych fragmentów charakteryzuje język i styl prozy Kapuścińskiego – *przedstawia Kapuścińskiego jako wybitnego polskiego reportażystę; sporządza kalendarium jego życia i twórczości; – *wygłasza w klasie referat na temat pisarza, ilustrując go materiałami znalezionymi w różnych źródłach
<p>32. Pisarstwo inspirowane reportażem</p> <p>A. Stasiuk, <i>Jadąc do Babadag</i> (fragm.)</p> <p>M. Wilk, <i>Wołoka</i> (fragm.)</p> <p>J. Krasieński, <i>Twarzą do ściany</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje utwory: <ul style="list-style-type: none"> • określa ich tematykę i problematykę • charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcje • wskazuje cechy specyficzne dla reportażu, dziennika, beletrystyki • charakteryzuje język i styl • *wskazuje indywidualne cechy stylu każdego z autorów • odczytuje treści symboliczne i przekaz utworów – interpretuje utwory, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, egzystencjalny, literacki, kulturowy, polityczny) – na podstawie <i>Jadąc do Babadag</i> przedstawia cechy reportażu poetyckiego Stasiuka – *wyjaśnia, czym dla Stasiuka jest podróż (wskazuje różne znaczenia i różne konteksty) – wyjaśnia pojęcie „gorszej Europy” w utworze Stasiuka – przedstawia obraz rosyjskiej prowincji po rozpadzie imperium sowieckiego (opisanej w <i>Wołoce</i>) – określa sytuację skazańców opisanych w reportażu Krasieńskiego – przedstawia specyfikę reportażu historycznego Krasieńskiego; interpretuje utwór jako poszukiwanie „brakującego ogniwa historii” – *charakteryzuje bohatera książki Krasieńskiego jako <i>alter ego</i> autora – zabiera głos w dyskusji na temat czytanych tekstów i poruszanych w nich problemów; formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do tekstów – redaguje dłuższą wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę, szkic interpretacyjny, *interpretację porównawczą) na temat czytanych reportaży 	<ul style="list-style-type: none"> – w <i>Jadąc do Babadag</i> odnajduje motyw zakorzenienia – *w prozie Stasiuka rozpoznaje elementy konwencji onirycznej; określa jej funkcje – wyjaśnia tytuł książki Wilka – odnajduje i interpretuje dwie płaszczyzny czasowe w <i>Wołoce</i> – interpretuje opisaną przez Wilka Sołowki jako zwierciadło postsowieckiej Rosji – omawia cechy gatunkowe reportażu poetyckiego Stasiuka, prozy Wilka (dziennik reportażowy) oraz reportażu historycznego Krasieńskiego – wskazuje (w czytanych fragmentach) elementy dokumentu, szkicu historycznego, poetyckiej medytacji – *w tekstach Wilka wskazuje charakterystyczne słownictwo (rusycyzmy, archaizmy z latopisów, lokalne dialektyzmy, wulgaryzmy) i określa ich funkcje

<p>33. Reportaż jako gatunek publicystyczny i literacki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia charakterystyczne cechy reportażu jako gatunku literackiego – charakteryzuje różne odmiany reportażu, podaje przykłady – przedstawia specyfikę reportażu literackiego – przedstawia początki polskiego reportażu, np. H. Sienkiewicza (<i>Listy z podróży do Ameryki</i>) i W.S. Reymonta (<i>Pielgrzymka do Jasnej Góry</i>) – wymienia najczęstsze wady reportażu; ocenia pod tym kątem teksty znalezione w czasopiśmie i internecie – *pisze reportaż na wybrany temat (np. odbytej podróży, zjawisk społecznych, interesującego problemu z otaczającego życia itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia trzy szkoły polskiego reportażu i ich twórców: <ul style="list-style-type: none"> • reportaż społeczny Hanny Krall • *historyczno-polityczny Krzysztofa Kąkolewskiego • wojenny i podróżniczy Ryszarda Kapuścińskiego – gromadzi wiadomości (z różnych źródeł, w tym – internetowych) o reportażu i jego roli we współczesnej literaturze; tworzy bazę danych – *przygotowuje prezentację na temat cech i odmian polskiego reportażu oraz wybitnych reportaży – *pisze reportaż na wskazany temat, wymagający zbierania materiału, przeprowadzenia wywiadu, pogłębienia wiedzy na dany temat itp. (np. zjawisk społecznych, życia kulturalnego, obyczajowości itp.)
<p>34. Felieton i felietoniści</p> <p>J.Z. Słojewski (Hamilton), Zmienność i niezmiennosc poglądów</p> <p>S. Kisielewski, <i>Zimowa sałatka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia charakterystyczne cechy felietonu jako gatunku literackiego – przedstawia początki felietonu w Polsce (np. XVIII-wieczny „Monitor”, felietony Prusa i innych pozytywistów) – wymienia najważniejszych polskich felietonistów XX wieku i współczesnych – charakteryzuje cechy językowe i stylistyczne felietonów (lekkość stylu, humor, ironia, różne rodzaje stylizacji gry skojarzeń, *parodia i *persyflaż) – określa rolę tytułu felietonu – *pisze własny felieton na wybrany temat 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje felietonu, (np. f. społeczne, literackie, filozoficzne, z pogranicza eseju, z pogranicza recenzji literackiej, filmowej, teatralnej, muzycznej; f. sportowy, polityczny) – przedstawia polską felietonistykę po II wojnie światowej (na podstawie informacji z różnych źródeł) – porównuje felietony różnych autorów (np. Kisielewskiego i Hamiltona); wskazuje cechy indywidualne felietonistów – podaje etymologię nazw: reportaż, felieton
<p>35. Miejsce fantastyki naukowej w literaturze współczesnej</p> <p>S. Lem, Dzienniki gwiazdowe. Podróż dwudziesta pierwsza (fragm.)</p> <p>J. Dukaj, Katedra</p> <p>A. Stoff, <i>Dlaczego Lem</i> (fragm.)</p> <p><i>Katedra</i> (2002), film T. Bagińskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin fantastyka naukowa – wymienia i przedstawia rodzaje fantastyki i gatunki „fantastyczne” (np. baśń, XVIII-wieczna powieść gotycka, literatura grozy, literatura <i>political fiction</i>, <i>science fiction</i>, <i>fantasy</i>) – wymienia mistrzów gatunku s.f., (jak H.G. Wells, F. Herbert, J. Żuławski, S. Lem, J.A. Zajdel, J. Dukaj) – dokonuje analizy i interpretacji opowiadań <ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę • relacjonuje wydarzenia • charakteryzuje świat przedstawiony (postacie, umiejscowienie wydarzeń, czas itp.) • prezentuje narratora-bohatera i jego sytuację • określa sposób prowadzenia narracji i jego funkcje • charakteryzuje język i styl opowiadania, wskazuje neologizmy i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne i przekaz utworu – przedstawia propozycję odczytania utworów (np. poruszając problemy postępu, biotechnologii, dehumanizacji społeczeństwa, sztucznej inteligencji, eksperymentów genetycznych itp.); formułuje tezy i uzasadnia je, odnosząc się do właściwych fragmentów tekstu – *interpretuje utwory w kontekście filozoficznym i historycznoliterackim, a także religijnym; rozważa kwestie etyczne – dostrzega w utworze elementy groteski i określa jej funkcje – *charakteryzuje indywidualny styl Lema 	<ul style="list-style-type: none"> – określa miejsce fantastyki naukowej w obszarach literatury wysokiej i popularnej – *przedstawia powieści, które „utorowały drogę” współczesnej fantastyce naukowej (np. <i>Doktor Jekyll i pan Hyde</i>, R.L. Stevensona, <i>Drakula</i> B. Stokera, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i> J.R.R. Tolkiena); wskazuje przyczyny ich popularności – przedstawia główne wątki tematyczne i problemy współczesnej literatury s.f. – wskazuje zagrożenia, które dosłownie lub symbolicznie przedstawia literatura s.f. – gromadzi wiadomości o fantastyce naukowej i jej twórcach, porządkuje, tworzy bazę danych – wskazuje utopię i antyutopię jako tradycję literacką, do której nawiązuje współczesna s.f. – *odczytuje warstwę filozoficzną utworu Lema – *analizuje neologizmy charakteryzujące świat przedstawiony utworów – *na podstawie wiadomości z różnych źródeł opracowuje portret sylwetki twórczej S. Lema jako wybitnego mistrza prozy s.f.; sporządza kalendarium jego życia i twórczości, – *pisze referat na sesję naukową poświęconą zagadnieniom etycznym i literackim oraz *filozoficznym, poruszonym w prozie Lema – *ocenia filmową realizację <i>Katedry</i> T. Bagińskiego, odnosząc ją do literackiego pierwowzoru; *interpretuje porównawczo oba dzieła

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do interpretacji utworu - zabiera głos w dyskusji na temat opowiadań i poruszanych w nich problemów; formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstu - redaguje dłuższą wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę, szkic interpretacyjny) - *interpretuje <i>Katedrę</i> T. Bagińskiego; uwzględnia tworzywo filmu	
--	---	--

⇒

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

<p>1. Budowa spójnego tekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest spójność tekstu - analizuje wskazany tekst pod kątem spójności; - rozróżnia tekst spójny i niespójny, - rozróżnia spójność treściową i tekst spójny pod względem gramatycznym - znajduje w tekście wykładniki spójności linearnej (np. spójniki, zaimki, powtórzenia wyrazów itp.) - dokonuje korekty tekstu niespójnego, stosując różne wykładniki spójności - rozróżnia spójność wewnątrzakapitową i międzyakapitową - w podanym tekście wskazuje przyczyny braku spójności, podaje propozycje poprawek 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różne przyczyny niespójności tekstu - rozróżnia: spójność tematu, spójność nadawcy, spójność odbiorcy, spójność stylu; analizuje pod tym kątem wskazane teksty - *omawia mechanizmy odpowiadające za spójność tekstu jako całości - *wie, kiedy elementy różnych stylów w tekście stanowią zamysł artystyczny (wskazuje konkretne przykłady) - dokonuje redakcyjnej poprawy wskazanego tekstu, który jest niespójny
<p>2. Logika w języku i tekście</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia i charakteryzuje funkcje tekstów językowych - podaje przykłady tekstów i ich typów o różnych funkcjach - wyjaśnia, czym jest komunikacja językowa, podaje jej główne cele - wyjaśnia i definiuje terminy: wnioskowanie, argumentacja, uzasadnienie, wniosek, przesłanka, demagogia, argument demagogiczny, intencja wypowiedzi, perswazja - wie, kiedy uzasadnianie jest poprawne - w przykładach dowodzenia rozróżnia wniosek i przesłankę - rozróżnia znaczenia wypowiedzi dosłowne i niedosłowne; podaje przykłady - w przykładowych wypowiedziach rozróżnia treści sugerowane (wyrażone nie wprost) - rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące - redaguje notatkę na temat demagogii, intencji wypowiedzi, poprawności dowodzeń itp. 	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje terminy: logika (jako naukę o regułach poprawnego uzasadniania twierdzeń), sylogizm, fałszywa alternatywa, indukcja, dedukcja (wnioskowanie indukcyjne i dedukcyjne) - wskazuje przykłady demagogii w różnych typach tekstów - rozpoznaje podstawowe techniki perswazji stosowane w demagogii (np. składanie nierealnych obietnic, fałszywa alternatywa) - podaje przykłady sylogizmów - podaje przykłady wnioskowania dedukcyjnego i indukcyjnego
<p>3. Hejterzy zastopowali influencerkę. Zmiany kulturowe a neologizmy we współczesnym języku polskim</p> <p>L. Łuniewska, <i>Buwing, czyli romans w bibliotece</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje (w tekstach) neologizmy, które w ostatnich latach przeniknęły do polszczyzny - wskazuje różne sposoby wzbogacania języka (podaje przykłady): <ul style="list-style-type: none"> • neologizmy słowotwórcze, • neosemantyzmy, • nowe związki frazeologiczne, • zapożyczenia leksykalne - *rozróżnia zapożyczenia wewnętrzne i zewnętrzne - analizuje budowę neologizmów słowotwórczych - rozpoznaje skrótowce (akronimy) - rozpoznaje neosemantyzmy i neofrazeologizmy, rozróżnia ich rodzaje - wyjaśnia (definiuje) terminy: <ul style="list-style-type: none"> • zapożyczenia semantyczne, • zapożyczenia frazeologiczne, • zapożyczenia leksykalne - zna zasady pisowni zapożyczeń (m.in. stosowania apostrofu) - ocenia nowe zjawiska językowe, stosując właściwe kryteria - czyta ze zrozumieniem fragment artykułu naukowego, przetwarza znalezione w nim informacje 	<ul style="list-style-type: none"> - określa przyczyny napływu neologizmów do współczesnej polszczyzny - wskazuje różne mechanizmy powstawania neologizmów słowotwórczych - *wyjaśnia, podając przykłady, czym są efemerydy językowe - podaje przykłady nazw marek i firm funkcjonujących w polszczyźnie jako wyrazy pospolite - *podaje przykłady zapożyczeń zewnętrznych i wewnętrznych - przedstawia tendencje rozwojowe w języku <ul style="list-style-type: none"> *i opisuje ich działanie w najnowszej polszczyźnie, tzn. tendencję: <ul style="list-style-type: none"> • do skrótu • do precyzji • do upraszczania i automatyzacji - gromadzi informacje na temat funkcjonowania neologizmów w polszczyźnie, tworzy bazę danych

<p>4. Zróżnicowanie środowiskowo-zawodowe polszczyzny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega zróżnicowanie środowiskowe polszczyzny - *wyjaśnia (definiuje) termin socjolekt - *rozpoznaje obecność socjolektów w tekstach; określa ich funkcje komunikacyjne - *wyjaśnia (definiuje) terminy: argotyzm (socjolektyzm) - w tekstach wskazuje argotyzmy, dostrzega ich nacechowanie stylistyczne - korzysta ze <i>Słownika argotyzmów</i> - podaje przykłady argotyzmów, które weszły do języka ogólnego; ocenia ich używanie w różnych sytuacjach komunikacyjnych - rozróżnia pojęcia żargonu, slangu i gwary 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia argotyzmy leksykalne, semantyczne, frazeologiczne - wyjaśnia (definiuje) terminy: żargon, slang, gwara, dialekt - wyjaśnia (definiuje) termin profesjonalizm - podaje przykłady profesjonalizmów - *wyjaśnia pojęcie profesjolektu - zbiera informacje na temat socjolektów młodzieżowych; gromadzi materiał słownikowy i opinie użytkowników języka (projekt edukacyjny, baza danych)
<p>5. Jak piszemy na blogach, czatach i forach? Język polski w internecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa specyfikę sytuacji komunikacyjnych w internecie - wyjaśnia (definiuje) termin hipertekst, podaje jego charakterystyczne cechy - określa, w jaki sposób internet zmienia postrzeganie rzeczywistości - wymienia formy komunikacji internetowej: blogi, fora internetowe - podaje charakterystyczne cechy języka oraz postaci graficznej komunikacji internetowej - analizuje teksty internetowe, wskazując w nich specyficzne cechy języka i zapisu - wyjaśnia termin netykieta - podaje główne zasady netykiety - ocenia teksty internetowe pod kątem przestrzegania netykiety - *zabiera głos w dyskusji na temat komunikacji internetowej i jej cech - pisze opinię na temat wybranego blogu (strony internetowej, wysłuchanego referatu itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje specyfikę sytuacji komunikacyjnych w internecie, omawiając elementy aktu komunikacji (kod, komunikat, nadawca, odbiorca, kontekst) - charakteryzuje stylistyczne wykładniki języka blogów, czatów i forów internetowych (np. obecność języka potocznego, emocjonalność, skrótowość itp.) - wyjaśnia, dlaczego język blogów, czatów i forów internetowych nazywa się językiem „zapisanym” - wyjaśnia, jakim typem tekstu użytkowego jest opinia, czego może dotyczyć
<p>Teksty użytkowe: protokół, opinia, zażalenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna zasady pisania protokołu, opinii, zażalenia - wie, w jakich sytuacjach pisze się każde z ww. pism użytkowych - pisze protokół z lekcji, dyskusji, zebrania, innego wydarzenia itp. - pisze opinię np. dotyczącą określonego produktu, gry komputerowej itp. - pisze zażalenie (skargę) np. do dyrektora szkoły w określonej sprawie - redagowanym tekstem użytkowym nadaje właściwą strukturę i formę graficzną - pisze teksty użytkowe, stosując styl urzędowy i stosowne formuły - korzysta z szablonów w wersji elektronicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia <ul style="list-style-type: none"> • zasady pisania protokołu • etapy pracy nad protokołem • pracę protokolanta podczas wydarzenia, którego dotyczy protokół - opracowuje opinię wskazanego produktu, instytucji, wydarzenia itp., która ma się stać wypowiedzią publiczną (np. opublikowaną w internecie)